

Trygve Gulbrandsen – er han liv laga?

Trygve Gulbrandsens Bjørndals-trilogi er en av de store bestselgerne i norsk litteratur – også i utlandet. Men forfatterens *litterære* rykte har vært temmelig frynset, og *det* allerede fra starten av.

Det er jo en skjebne han deler med mange forfattere som har gjort suksess, og man kan jo alltid spørre seg om selve suksessen er årsaken til at de finlitterære smaksdømmerne har vendt tomme melen ned.

NY BOK

Tore Hoel: «Trygve Gulbrandsen og kritikken». Aschehoug. 233 s. Kr 218.

Tore Hoel er i alle fall ikke i tvil. I boka «Trygve Gulbrandsen og kritikken» slår han stadig om seg med beskyldninger, og anklager kritikere og litteraturhistorikere for åndssnobberi og forakt for det brede publikum. Selv innrømmer han beredvilig sin beundring for Gulbrandsen, og argumenterer iherdig og ikke helt blottet for overbevisningskraft for at forfatteren besitter underkjente og særdeles betydelige litterære kvaliteter.

Myte

Hans ærend består imidlertid primært i å avlive en seiglivet myte som går ut på at Gulbrandsens romaner fikk så dårlig kritikk da de utkom. Her foretar Tore Hoel en kvantitativ resepsjonsanalyse som viser at det forholdt seg tvertimot – både i Norge og utlandet. De fleste kritikere var positive, til dels svært positive. For kuriositetens skyld kan nevnes at avisa Eidsiva endog mente at trilogien «fullt ut kvalifiserer sin forfatter for en Nobel-pris».

Nå bør vi vel prise vår skaper for at det ikke var avisa Eidsiva som innstilte nobelpriskandidater og satte normen for hva som skulle gjelde for god eller

dårlig litteratur her i landet, men like fullt tar Tore Hoel her fatt i et interessant poeng.

Offer

Tore Hoel viser hvordan en forfatter kan falle som offer i en litterær strid som i bunn og grunn dreier seg om noe helt annet enn en estetisk vurdering av hans egen bok, f.eks. en strid om hva samtidslitteraturen bør befatte seg med, og hvilke ideologiske tendenser som bør oppmuntres eller ekskluderes.

Det var ifølge Tore Hoel nettopp dette som skjedde med Gulbrandsen. Denne striden utspant seg i Sverige, der den kulturradikale kritikeren Sven Stolpe nærmest drev klappjakt på en fortidsrettet litteratur. Rimelig nok framstår han derfor som en av de store skurkene i Gulbrandsen-elskeren Tore Hoels avhandling. Hans «overflatiske» verdidømmer bredte seg nemlig også til kulturradikale kretser både i Danmark og Norge, til Tom Kristensen, til Paul Gjesdahl, som for øvrig allerede hadde forholdt seg sterkt kritisk til Gulbrandsen, og seinere til litteraturhistorikeren Philip Houm.

Antinazist

Nazistene hadde som kjent stor sans for Gulbrandsens idealiserende bonderomantikk, men her var Gulbrandsen klinkende

klar. Han var antinazist på sin hals. Til tross for dette ble han en takknemlig «Prügelknabe» for 1970-tallets ideologikritikk. Både Nils-Aage Sørgaard og Willy Dahl har lett etter og funnet fascistoide trekk hos forfatteren. For dette får de da også noen drabelige hogg av Tore Hoel. Ett er at slektskapsforbindeisene ikke er så fjerne som Hoel vil ha det til, noe annet er det at han har rett i at man skal være forsiktig med å blande kortene.

Avliver myter

Denne avhandlingens store pre består i det hele tatt i at forfatteren legger kortene på bordet igjen – til beskuelse for alle som vil se – og at han avliver noen myter som alle er tjent med blir avlivet. Hoel klarer likevel ikke å overbevise meg om at den helt store litterære synden er begått mot Gulbrandsen. Han var en rimelig dyktig forteller innenfor sitt gebet, men heller ikke mer. At hans romaner smaker av forloren fortidsdyrkelse og heroiserende bonderomantikk, forekommer det meg også vanskelig å forebevis mot.

Om så er tilfelle, behøver jo ikke det å bety at vi skal kaste ham på litteraturhistoriens skraphaug. Det vil jeg i alle fall gi Tore Hoel rett i.

Oystein Rottem

TRYGVE GULBRANSSEN – suksessforfatter med frynsete rykte.

F

Å gi
Tor
lik